

BÖRS

Airobot Technologies	3,350	-2,62
Arco Vara	1,750	-0,57
Baltika	0,206	+32,05
Bercman Technologies	3,150	+1,61
Clevon	0,788	+2,87
EFIT Real Estate Fund	19,950	-
ELMO Rent	1,885	+0,53
Enefit Green	4,350	-0,82
Hagen Bikes	1,250	+4,17
Harju Elekter Group	5,020	+0,40
Hepsor	8,220	-0,24
J.Molner	7,000	+0,57
LHV Group	3,610	-1,37

Linda Nektar	7,700	+1,32
Merko Ehitus	14,920	-0,13
Moderne	4,500	-0,88
Nordecon	0,760	+0,66
Nordic Fibreboard	1,310	-0,38
PRFoods	0,233	-0,85
Pro Kapital Grupp	0,660	-5,71
Punktid Technologies	1,440	+0,70
Robus Group	0,580	-3,33
Saunum Group	7,280	-
Silvano Fashion Group	1,124	-2,09
Tallink Grupp	0,591	-1,99
Tallinna Sadam	1,430	-0,69
Tallinna Vesi	11,750	-1,26
Trigon Property Development	0,854	-

EURO

Austraalia dollar	1,6346	0,37
Brasillia reaal	5,2177	-0,11
Bulgaria lev	1,9558	-0,00
Hiina jüaan	7,8972	1,06
Israeli uus seekel	3,9565	0,00
Jaapani jeen	156,4100	0,37
Kanada dollar	1,4354	-0,18
Norra kroon	11,7080	-1,25
Poola zlott	4,4363	0,28

Rootsi kroon	11,6825	0,06
Rumeenia leu	4,9561	0,05
Šveitsi frank	0,9737	-0,37
Suurbritannia nael	0,8587	0,47
Taani kroon	7,4458	-0,04
Tšehhi kroon	23,6490	-0,02
Türgi liir	28,2813	2,92
Ungari forint	369,1000	-0,22
USA dollar	1,0918	0,31

Vene rubla kurssi Euroopa Keskpank ei avalda

NORDPOOL10,89
senti kWh

-11,55%

MAJANDUS24.
POSTIMEES.EE**Kirjanen ostab Laanetult meditsiiniäri**

Raul Kirjanenile (pildil) kuuluv OÜ Biofuel kavatseb Tarmo Laanetule kuuluvalt investeerimisfirmalt Cranfeld Invest omandada dialüüsi kliinikute keti OÜ Renalis. Ettevõtte märkisid koondumisteates, et uue osalise sisenemine turgudele suurendab konkurentsi, ning kinnitasid, et Renalis ja tütarfirma Renalis Kliinikud saavad omaniku, kellel on ambitsioon tervishoiuteenuseid arendada ja võimekus neid ise finantseerida. Mullu sügisel oli Kirjanenil ja Laanetul plaan kliinikud koos osta. Nimelt laekus oktoobris konkurentsiametile koondumisloa taotlus, mille järgi Kirjaneni valdusfirma Biofueli ja Cranfeld Investi ühissetevõtte KL Holding soovis omandada Cranfeld Investi tütarühingu Renalise ja selle kaudu ka dialüüsiteenuste osutaja, osaühingu Fresenius Medical Care Estonia. **PM**

Wagneri seiklused Venemaal börsi ei mõjutanud

Tõik, et Wagneri võitlejad jõudsid nädalavahetusel väkikirelt Ukrainast lahkudes väesalgaga Moskva ligdale, kus Venemaal puudus suutlikkus või tahe nende liikumist blokeerida, ning et nad saavutasid Moskvast põgenenud Putiniga mõni aeg hiljem kokkuleppe ja tõmbusid Valgevenes, jättis aktsiaturud täiesti külmaks. Euroopas tõusid hommil peamised indeksid 0–0,1 protsenti. Moskva börs langes 0,9 protsenti. Aasias oli börsilangus 0,2–1,4 protsenti. Suurim kukkuma oli Hiina. Ebastabiilsus soosis kulda, mis kallines 0,3 protsendi võrra, 1936 dollari ntsist. **PM**

Austraalias valmib seadus tehnoloogiahiidude trahvimiseks

Austraalia välja pakutud seadus tähendaks hiigeltarhve tehnoloogiahiidudele, kes ei suuda valeinfo ohjeldada, sealse meediapärelvalve hinnangul tooks seadus vahereguleeritud sektorisse kohustuslikud standardid. Väljapakutud seadus lubaks määrata näiteks Facebooki, Google'i, Twitteri või TikTok'i omanikele desinformatsiooni võimaldamise eest trahve, mille suurus võib ulatuda kuni viie protsendini aastakäibest. Ka Euroopa Liidus oodatakse seaduse jõustumist, millega tehnoloogiahiidude võib ähvardada kuni kuue protsendini aastakäibest ühendiiv trahvi ja tegevuskeeld riigis. **BNS**

Baltika aktsionäridele tahetakse müts jalgadeni tõmmata

Investorite seas on levinud ütlus, et kui emitent teeb sigadust, siis tõmmatakse väikeinvestorile müts silmini. Seekord ei tõmmata mütsi aga silmadeni, vaid lausa jalgadeni. Nimelt plaanib Baltika investortele maksta aktsia eest kaheksa senti ehk 61 protsenti alla turuhinna. Tallinna börsil osteti esmaspäeval Baltika aktsia 32,1 protsenti üles, 20,6 sendini. Ilmselt lootsid investorid parema hinnaga ülevõtmispakkumist. **PM**

Balbiino turundusdirektor: pidime tõstma hinda, et ellu jääda

MERIKE LEES
ajakirjanik**INTERVJUU**

Jäätisettehases on kiireid ajad: töötatakse ööpäev läbi, et rahuldada talvega võrreldes neli korda suuremat nõudlust ja koguda sügiseks rahavaru.

See on olulise tähtsusega, et ettevõtte üldse ellu jääks, ütles pikaaegse kogemusega toidutööstuste turundusdirektor Anne Täakre. Hindade langetamiseks on lootust vähe.

Olete turundanud nii Kalevi kome ja šokolaadi, Leiburi leibsaia kui nüüd ka Balbiino jäätiseid. Mis on peamine erinevus nende toodete turundamises?

Enne neid töötasin ma ka Teres, kokku olen olnud 35 aastat eri toidutööstustes. Töit on emotsionaalne teema ja läheb kõigile korda. Me sööme emotsioonidest lähtudes, toidulaual põrkuvad maitse-eelistused ja maailmavaated. Erinevused on tarbija käitumises ja vajadustes, mida üks või teine toiduaine rahuldab.

Turundus algab juba tootearendusest. Väga head toodet on vahel võimalik müüa ka ilma suurema reklaamita, aga võõra maitse või igava toote puhul ei aita ka kallis ja hea nähtavusega kampaania. Minu kogemuse järgi saadab kindel edu tuttavat ikoonilist maitset ja nimetust. Näiteks Kirju Koera ja Kohuke-se jäätise puhul töötas toodete ja brändide sünergia.

Milline on eestlaste jäätisemaitse tänna, kas see on jäänud truuskammale koorejätisele või nõutakse rohkem itaaliapäraseid jäätiseid?

Koorejätis on kindla peale minek. Aprillis lansseeritud Kohuke-se jäätis, milles on 35 protsenti kohupiima, osutus väga edu-

Balbiino turundusdirektori Anne Täakre sõnul ei jälgi nad hinda tõstmisel mitte seda, millal tarbijal raha otsa saab, vaid seda, millal neil endal enam ressursse pole. FOTO: TEELE TOOVA

kaks ja müüs poole rohkem kui talle järgnenud Vanilla Ninja jäätis. Kui uuduse võlu kaob, siis see ilmselt enam nii palju ei müü ja Vanilla Ninja võtab taas oma liidrikohta tagasi.

Kui vaadata teisi segmente, siis gelato-tüüpi jäätis on kohvikute teema. Sel on rasvasisaldus väiksem, kuid suhkruisaldus suurem. Jaemüügis on mahlapulki võtnud 3,4 protsenti turust ja sorbetil on ligi kaks protsenti turgu. Kõige enam müüb ikka ehtne koorejätis.

Millega Vanilla Ninja fenomeni seletada?

Tundub, et sihtrühm, kes kunagi leidis selles endale sobiva jäätise ja glasuuri koostise, on sellele truukis jäänud. Ka mina valin siis, kui ma ei suuda otsustada, mida ma tahan, Vanilla Ninja. Selle retsept on 20 aastat muutumatu püsinud.

Millal hakkab jäätise hinnast taanduma energiakomponent ning piima hind, mis mõlemad on

«Veel kevadtalvel andis tooni pigem optimism, kuigi nenditi, et sõda ja muud kriisid on keskkonna keerulisemaks muutnud. Täna-seks aga näeme, et ennekõike tegeletakse riskijuhimisega – investeringud on pandud ootele, peamine eesmärk on püsikulude vähendamine,» tõi välja Finora Panga krediitjuht Anoly Gilden.

«Märkimisväärselt on kasvanud hirm, et suured kliendid jätaavad arved maksmata, mis võib tähendada väikefirmale hapniku lõppemist. Aina rohkem maandatakse seda riski faktooringuga, tuues välja, et suured firmad täidavad kohustusi panga ees kindlamalt kui maksavad võlga väikeettevõttele,» selgitas Gilden.

odavnenud? Suhkru hind on endiselt kõrge, kuid see pole jäätise peamine koostisosa.

Hinnast rääkides alustatakse alati kalkulasiooniga: energia hind on praegu selline ja peamise tooraine hind selline, milks te hinda ei alanda? Mina alustaksin selgitusega 2021. aastast, kui tooraine ja energia hinnad alustasid kiiret tõusu, aga poletitud olid 2020. aasta hinnad peaaegu aasta lõpuni. Sisendite hind oli tõusnud mitu korda, kuid see anti tarbijale edasi viivitusega ja kindlasti mitte täies mahus.

Keskmine hinnatõus jäätisesektoris on aastatagusega võrreldes 18 protsenti. Ettevõtteid ei saanud riigilt energiakompensatsiooni, meie pidime ise hakkama saama. Praegu on mõned olulised toormed odavnenud, kuid nii energia kui ka toorpiim näi-

tavad juba praegu sügiseks tõusutrendi. Meie ei kavanda sügiseks uut hinnatõusu. Juunis oli meil hinnakampaaniaid oluliselt rohkem kui eelmisel aastal. See tähendab, et tarbija maksis jäätise eest ikkagi pisut vähem.

Kuidas teile tundub, kas tarbija ostujõu piir on ületatud ja tuleb väike tagasimineku või jätkub hindade kasv ja pakendite kahane mine?

Sellises hektilises seisus vaadatakse tarbija rahakotti, aga olulisem on ise ellu jääda. Peamine tõstma nii palju, kui saame, ja nii palju, kui vaja, et jätkusuutlikud olla.

Viimasel kahel kuul on jäätise tarbimine kasvanud aastases võrdluses ja mahus, mitte ainult rahas. Muidugi on siin oma osa kuuma ilmal. Kriisi ajal hinda tõstmisel ei jälgi tootja mit-

te seda, millal tarbijal raha otsa saab, vaid seda, millal tal endal enam ressursse pole.

Ilm on väga kuiv, põllud kuivavad, piima hind hakkab sügisel tõusma. Energia hind samuti. Selleks et jätkusuutlikult toota, peame praegu raha koguma, et hinda tõstmata uude aastasse minna.

Mitmed tootjad vähendavad toote kogust pakendis, et rohkem teenida. Kas teie olete samuti oma toodete kogust vähendanud?

Me ei ole ühegi jäätise kaalu vähendanud, et hinda madalamaks saada. Kui kaal alla tuua, suurenevad pakendi- ja muud kulud, mis lähevad sinna juurde. Küll aga oleme toonud turule väiksemaid jäätiseid, nagu Laulupeo jäätis, mis on paras ports lastele magustoiduks ja energialaksu saamiseks. Väikeste toodete turg on näidanud kasvumist mitte hinda, vaid tarbimismugavuse tõttu.

Jäätiseturule on tulnud mitmeid väikseid tegijaid, kes on aastate jooksul kasvanud ja kanda kinnitanud. Kas Premia ja Balbiino valitsevat positsiooni suudab keegi ohustada?

Meile väga meeldivad väikesed tootjad. Nad toovad originaalseid ideid nii tootearenduses kui ka turunduses ja need mitmekesis-tavad Eesti jäätiseturgu. Me teeme väikestele ka ise koostööd. Talujätis Külm vahvlitopsis on meie, Nopri talu ja Joel Ostrati koostööprojekt. Meie tootsime nende jaoks vahvlitopsis jäätist nende retsepti järgi, mida koos natuke arendasime. Koor oli pärit Nopri talust. Neil on küll vaid 0,2 protsenti turuosa, aga kindlasti nad kasvatavad seda.

Kui hästi läheb Eesti jäätistele eksporditurgudel?

Meil on eksport 31 protsenti toodangust. Müüme Skandinaaviasse allhanketooteid ja Baltikum oma kaubamärgi all.

Meie kõige suurem turg on Soome, kuhu toodame põhimaitseid – vanilli, karamelli, šokolaadi – ja soomlaste maitset silmas pidades lagritsa- ja vaarika-mustikajäätist.

Uuring: Eesti väikeettevõtjatel on aina raskem vee peal püsida

Vähenenud välisnõudlus ja kodumaiste tellijate ebakindlus on järsult kahanenud Eesti väikeettevõtjate optimismi, fookus on kokkuhoiul, kardetakse kokkulepete rikkumist suurklientide poolt ning kasvu plaanib vaid umbes iga viies, viitab väikesi ja keskmisi ettevõtteid rahastava Finora Panga värske analüüs.

Finora Panga märtsist juunini kogutud kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmete põhjal tehtud uuring osutab, et võrreldes poole aasta taguse ajaga on väikeettevõtjate hinnang lähitulevikule muutunud negatiiv-

semaks ja riske pigem ei julgeta võtta.

«Üks strateegia tundub praegu olevat see, et välditakse pikajärgi kohustusi, samas otsitakse suuremaid, aga lühemaid projekte, mille jaoks kaasatakse mahu tõttu ka välist raha. Kasvuplaanidega ettevõtetele on võimaluste avanedes vahendite kaasamine kiirus tähtsam kui intress,» rääkis krediitjuht.

Gildeni hinnangul on uurin-gust avanenud pilt majandusolu-korda arvestades aga ootuspära-ne. Muidki andmeid arvesse võttes on näha, et olukord on sektori eri-nev ja õnneks on ka neid ettevõtteid, kelle puhul pole liig-seks muretsemiseks põhjust.

«Praegusel ajal on riski-de maandamine igati mõistlik, mures tasuks olla, kui näeksi-muse põhjendamatu uljust. See uuring kinnitab, mida näitavad ka Eesti viimase viie aasta suur-andmed, et ennekõike keskmise suurusega ettevõtteid on krii-siajal kokkuvõttes kõige edukad,» selgitas Finora ekspert.

Siiski tõi Gilden välja, et kuna väikesed ja keskmised ettevõtteid on enamik Eesti inimeste tööandjad, on oluline nende käekäiku pidevalt jälgida.

«Ettevõtjad peavad suutma raske aja lõpusirge vastu pidada. Siin peavad riik ja pangad koostööd tegema. Olulise sammu on astunud KredEx, kes laiendas ettevõttele rahastamise käenduse võimalusi. Pangad peavad aga jätkama taotlustele kiire reageerimisega. Turukorrektsioon on paratamatu, ent nii tagame, et kasvuvõimalused kasutatakse ära,» ütles Finora Panga krediitjuht. **PM**